

N:o 18, i anledning af väckt motion om utdelande af ett exemplar utaf riksdagstrycket till hvarje kommun i riket;

N:o 19, i anledning af väckta motioner om beviljande af låneunderstöd för laga skiften i Westerbottens och Norrbottens län; och

N:o 20, i anledning af väckt motion om två års förlängd räntefrihet för det till sjön Wesans uttappning beviljade lån.

§ 12.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 1, angående godtgörande genom Riksgälds-kontoret af de utaf Statskontoret förskjutne riksdagskostnader.

§ 13.

Protokollsutdrag angående Kammarens under detta sammanträde fattade beslut upplästes och godkändes.

Sammanträdet afslutades kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.

Lördagen den 13 Februari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Protokollet för den 6 i denna månad upplästes och godkändes.

§ 2.

Herr Statsrådet och Kommendören *C. J. Berg* aflemnade följande Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner, nemligen:

N:o 18, angående Postverkets utgiftsstaten för år 1870; och

N:o 19, angående normalaflöningsstat för Tullverket samt stater å öfriga utgifter och omkostnader vid samma verk för år 1870.

Herr Talmannen emottog dessa Propositioner, under förklarande att Kammarerna skulle åt dem egna grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Herr *Uhrs* motion N:o 342, om åtskilliga ändringar i gällande Riksdags-ordning föredrogs nu ånyo och hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

§ 4.

Vid föredragning af Herr *Hedlunds* motion, N:o 343, med förslag till ändringar i Tryckfrihets-förordningen, yttrade:

Herr Wilhelm Nilson: Jag vill icke förneka att ifrågavarande motion innehåller åtskilliga rätt behjertansvärda förslag. Sålunda synes mig det af motionären föreslagna sättet att utse jurymän vara vida att föredraga framför så väl hvad nu gällande Tryckfrihets-förordning i detta hänseende föreskrifver, som hvad en motionär i Första Kammaren härutinnan föreslagit. Likaledes instämmer jag helt och hållet uti motionärens åsigt, att böter för tryckfrihetsbrott icke böra i fängelse förvandlas utan endast i penningar gäldas. Men så önskvärda jag än anser dessa och några flera ändringar i nu gällande Tryckfrihets-förordning vara, så vill jag dock icke köpa dem till det höga priset af inskränkning i sjelfva tryckfriheten. Till en sådan inskränkning tror jag likväl att de i förslagens 8 och 9 §§ intagna bestämmelser tvifvelsutän skulle leda. Jag har derföre icke kunnat underlåta att redan nu vid motionens remitterande uttala mitt ogillande af densamma, särskildt hvad dessa paragrafer angår. För min del tror jag det vara rådligast att ännu så länge icke röra vid tryckfriheten, detta vår frihets bästa palladium. Vi veta hvad vi hafva, men icke hvad vi kunna komma att få.

Herr Ola Jönsson: En praxis, den jag anser vara ganska riktig, har på senare tider här utbildat sig, den nemligen att icke uppväcka diskussion vid remissen af sådana ärenden, som hänvisas till handläggning af ständigt Utskott, men då jag nu, det oaktadt, tillåter mig att frångå denna praxis, torde motionens stora vikt och ämnets egen höghet rättfärdiga ett dylikt undantag från den i allmänhet gällande regeln.

Motionären inleder sin framställning med att söka visa olämpligheten af den liknelse man använt, då man jemfört tryckfriheten med ljuset, och använt denna bild så, att lika litet som ljuset bör släckas, derför att eldfara kan deraf uppstå, lika litet bör tryckfriheten underkastas några band för de missbruks skull, som kunna dermed bedrivas. Motionären finner denna liknelse icke vara exakt, men råkar sjelf att göra sig skyldig till en liknelse, som enligt min åsigt alldeles icke är bättre. Så är det nemligen i verkligheten att den, som missvärdar ljuset att derigenom eldfara uppkommer, blir straffad, äfvensom att den, som förbyter sig mot tryckfrihetslagens bestämmelser, icke undgår ansvar härför; men, för att bibehålla denna bild, lika litet som genom ljusets vårdande all möjlighet till olycka kan undvikas, lika litet är det möjligt för en tidningsutgifvare, hvars verksamhet till en betydlig del beror på meddelanden, som icke alltid kunna genast bestyrkas, att stundom eller någon gång begå misstag, vilseledd af falska uppgifter. Vi skulle vara orättvisa, i fall vi icke med-

gåfve att sådana kunna förekomma; men huru beklagliga dessa än kunna vara, så böra de ändock icke föranleda till inskränkningar i tryckfriheten, och de missbruk, som äro snart sagdt oskiljaktiga från bruket, böra icke föranleda till inskränkningar i denna frihet, som med alla sina fel och brister likväl åstadkommit mycket godt. — Motionären förklarar visserligen att det ingalunda är hans afsigt att göra några inskränkningar i tryckfriheten, och hans afsigter hvarken bör eller vill jag misstänka, utan antager dem såsom goda och ärliga, men då han föreslår att det boktryckeri, hvarifrån den brottsliga skriften utgått, skulle vara ansvarigt för böterna, så ligger häruti en bestämd inskränkning i tryckfriheten, ty på sådana villkor skulle en boktryckare svårigen kunna inlåta sig på att trycka andra periodiska skrifter än dem han själf utgifver, och äfven om boktryckarens insigter dertill vore tillräckliga, skulle likväl tiden knappast medgifva en boktryckare att granska allt hvad som kunde komma att gå genom hans pressar. Genom att bifalla detta förslag, skulle man alltså framkalla det onda man vill undvika, eller att den oskyldige får lida för den skyldige.

För att förekomma och tillintetgöra det så kallade ansvarighetssystemet har motionären föreslagit att å hvarje periodisk skrift skulle utsättas namnet å skriftens ledande redaktör, eller verklige utgifvare. Dermed tror han allt vara hjälpt. Jag tror emellertid alldeles motsatsen häraf, ty lika lätt som det nu är, att få en för tidningen främmande person att uttaga tillståndsbevis för dess utgifvande, lika lätt kan det gå att få en främmande person att sätta sitt namn såsom verklig utgifvare; och säkerligen skulle icke heller möta särdeles stora svårigheter att få en person, som åtog sig författareskapet till en artikel, äfven om åtal derå egt rum. Motionären föreslår vidare att i fall gerningsmannen, det vill säga antingen författaren eller utgifvaren, icke förmår gälda böterna, hälften af dessas belopp skulle drabba boktryckaren. Detta är, enligt min åsigt detsamma som att göra boktryckaren ensam ansvarig för allt hvad från hans officin utgår. Ty ginge det förslaget igenom att böterna icke få förvandlas till fängelsestraff, så skulle man nog veta ställa så till att, äfven om tillgångar funnes hos författaren eller hans ansvarig, dessa tillgångar blefve oåtkomliga, men boktryckaren finge nog utbetala sin hälft i böterna, och boktryckeriet finge väl i sista hand gå i mät för anskaffande af härför erforderliga medel. Således skulle äfven i detta fall den oskyldige få svara för den skyldige.

Vidare hemställer motionären i sitt förslag, att hvad som blifvit stadgadt om framställningar i ord äfven måste gälla som framställningar i bilder, som i tryck utgifvas. Jag medgifver gerna, att detta må stadgas om sådana framställningar, hvilka kunna stämplas såsom osedliga, men när så icke kan ske, hvem skall då bedöma om bilden är straffvärd eller icke, på hvilketens afgörande skall det då bero, huruvida bilden må anses förolämpande för en viss person, eller vissa korporationer o. s. v.? Och hvem skall bevisa den brottsliga afsigt, som genom bildens framställande må anses uppenbarad? Förmodligen är väl meningen att göra allt detta beroende af juryn, men jag kan ej annat finna än att bedömandet häraf skulle blifva beroende på jurymännens fullkomliga godtycke och att allt för stor magtfullkomlighet derigenom skulle komma att läggas i juryns

händer. Hvad motionären föreslår i fråga om tillsättande af jurymän torde ock böra underkastas något närmare skärskådande. Om sjelfva sättet för utseende af jurymän, eller att de, till ett antal af 25 till 100 för hvarje ort, skola utses för trenne år, efter samma grunder, som för val af riksdagsmän i Andra Kammaren, är ej något att säga, men att motionären velat från ett dylikt medborgerligt förtroende utesluta en och hvar, som ej är boende i stad, förundrar mig, och jag kan icke fatta hvad som härtill kunnat gifva anledning. Dessutom torde det blifva svårt i rätt många städer att få ihop 25 å 100 till jurymän lämpliga personer, men äfven om man förutsätter att sådant lyckas, så kan ju ödets nyckfullhet förorsaka, att vid utlottningen af de 9 personer, som vid något visst fall skola tjenstgöra, lotten träffar endast sådane, som vore afvogt stämda mot tidningen, då dess öde vore afgjordt redan på förhand, eller ock sådane som endast och allenast ville fria den åtalade skriften, då denna egentligen borde fällas, o. s. v. I hvilketdera fallet som helst, torde alltså betänkligheter möta att låta lottning afgöra så viktiga ärenden. Ytterligare föreslår motionären att alla straff- och bötesbestämmelserne skulle införas i allmänna kriminallagen, men att göra tryckfriheten underkastad alla skiftningarne i denna lag, anser jag mindre välbetänt, och att förändra Tryckfrihets-förordningens natur från grundlag till kriminallag skulle gifva tryckfriheten dödsstöten, då den redan lidit tillräckligt genom de förändringar som i sistnämnde lag blifvit åvägabragta efter 1862 och 1865 årens riksdagar. För min del anser jag det framlagda förslaget vara ganska välmönt, men att det derjemte är alldeles opraktiskt det vågar jag öppet påstå. Motionärens slutligen gjorda framställning att riksdagsmän samt embets- och tjenstemän ej må åtnjuta större skydd än andra medborgare gillar jag till alla delar, och äfven uti motionärens antydningar derom, att böter och andra straffbestämmelser må nedsättas, instämmer jag med nöje, men då jag inser att alla dessa förbättringar icke kunna uppväga de vådor och farligheter, hvarföre tryckfriheten kan utsättas genom bifall till motionärens förslag, får jag förklara att jag för min del aldrig kan komma att instämma i detsamma. Tryckfriheten är det dyrbaraste arf vi från våra fäder bekommit och då det tillhör oss att till det yttersta försvara detsamma, böra vi tillse att detta dyrbara arf oförminskadt kommer våra efterlevande till godo.

Herr Ridderstad: Att en del af vår press gör sig skyldig till missbruk af det offentliga ordet är en inom hela landet, så att säga, ökad sak. Åtskilliga på sista tiden anhänggigjorda tryckfrihetsåtal ådagalägga otvifvelaktigt att så är förhållandet. Under den sist förgångna sommaren var här i hufvudstaden församladt ett publicistmöte, som uttalade sig i samma riktning, och, mine Herrar, missbruken måste hafva gått ganska långt, då den fria pressens egna representanter funno sig uppfordrade att i fosterlandets, i sedlighetens, i den allmänna moralens, ja i pressens eget namn inlägga sin protest deremot.

Emellertid fordras både mod och sjelfständighet för att i våra dagar söka att sätta en gräns för dessa missbruk, enär båda dessa egenskaper säkerligen vid behandlingen deraf skola sättas på ett ganska hårdt prof, och jag anhåller att få hembära motionären min aktning och erkänsla,

ej mindre för det han visat sig ega detta mod och denna sjelfständighet, än äfven för den talang, hvarmed han blickat in i förhållandena.

Härmed har jag velat säga att jag i hufvudsaken gillar motionen, och hvad dess speciela delar beträffar, kan jag ej heller underlåta att i allo instänna med motionären i fråga om åtskilliga af dem.

Sålunda tackar jag motionären för hans förslag att ur grundlagen borttaga straffbestämmelserna rörande tryckfrihetsbrott och förflytta dem till den allmänna kriminallagen, dit de egentligen höra.

Vidare respekterar och aktar jag motionärens förslag i fråga om sätet för juryns utseende, då de bestämmelser, motionären härutinnan föreslagit, äro vida bättre än de nu gällande.

Högt aktar jag äfven motionärens förslag om lindring i de nuvarande, alltför drakoniska straffen för pressförbrytelser, och jag tror att en förändring härutinnan — en mildare straffbestämmelsekaraktär — skulle visa sig verka välsignelsebringande.

Jag respekterar också, att motionären i sitt förslag, om hvad som skall såsom kränkningar af eller brott mot tryckfriheten anses, uteslutit vissa af de punkter, hvilka i sådant hänseende förekomma i vår nuvarande tryckfrihetslag. Så har motionären från dessa brott uteslutit hädelse mot Gud. Ledd af den obestriddiga sanningen att Gud står öfver den borgerliga lagen och således ej behöfver något särskildt skydd af densamma har motionären velat betrygga forskningens frihet, en afsigt, som jag respekterar.

Men ehuru jag gillar allt detta, kan jag likväl icke underlåta att framställa några anmärkningar mot vissa delar af förslaget, till hvilka jag nu öfvergår.

I 1 § föreslår motionären upphäfvande af 11 mom. i nu gällande Tryckfrihets-förordning, som ålägger boktryckare att af hvad hos honom tryckes aftaga några friexemplar, nemligen ett för Kongl. Bibliotheket och ett för hvarterdera af våra båda universiteters bibliotek, eller summa tre. Motionären stödjer detta sitt förslag derpå, att det nu gällande stadgandet skulle utgöra ett ingrepp i den enskilda eganderätten. Detta må nu så vara. Men öfver den enskilda eganderätten vill jag ställa en annan rätt, nemligen bildningens, den allmänna upplysningens rätt, och jag anser ej, att boktryckaren bör undandraga sig att på dess altare nedlägga den ringa skärfven af några friexemplar. Jag tror äfven, att det är af stor vigt att hvad som tryckes i landet samlas och bevaras såsom nu vid våra biblioteker eger rum. Det är härigenom som forskningen räddas och möjliggöres, och jag tror att våra bibliotek böra framgent såsom hittills gå från tid till tid och derigenom fortfara att vara hvad de nu äro — monumentala minnen från de olika stadierna af vår bildnings utveckling.

3 § i motionärens förslag lyder sålunda: "Å periodisk skrift — det är skrift som i nummerföljd eller på bestämda tider utgifves — vare namnet å skriftens ledande redaktör, det är verkliga utgifvare, utsatt. Försummelse häraf, äfvensom utsättande af falskt namn, straffes enligt allmän lag". Denna punkt gillar jag fullkomligt, men dermed i sammanhang står hvad motionären i 8 § föreslagit, eller att "straff för brott mot tryckfriheten drabbe gerningsmannen, efter bevisning". Jag betviflar,

att denna sednare punkt bör kvarstå, ty den leder in i den juridiska bevisningens irrgångar och den skulle säkerligen hafva till följd, att det understundom kunde draga långt ut på tiden, innan det blefve konstateradt hvem som skulle anses vara gerningsmannen till en begången pressförbrytelse. Jag tror därför, att föreskriften i nu gällande Tryckfrihetsförordning om namnsedels aflemnande är bättre och således bör föredragas. I sammanhang härmed får jag äfven förklara, det jag tror att den af motionären föreslagna andra frågan till juryn, eller om den åtalade gerningsmannen är skyldig till den såsom brottslig förklarade skriften, bör utgå. Denna fråga anser jag böra hemfalla under den juridiska undersökningen.

I 4 § af motionärens förslag heter det: "Då i ett rättegångsmål, innan dom fallit, *handlingar* blifvit af trycket utgifna, åligger den, som det gjort, att äfven utgifva vederpartens förklaringar" etc. Ordet "*handlingar*" på detta ställe är något oegentligt. Jag ville därför föreslå att framför detta ord insattes "till Rätten ingifne". Skälen för en sådan förändring säga sig sjelfve. Derigenom blifver en gräns satt för alla misstyndningar.

Jag har redan nämnt, att jag i allmänhet gillar motionärens förslag i fråga om hvad som bör såsom kränkningar af, eller brott mot tryckfriheten anses. Emellertid anser jag att bland dessa brott äfven borde intagas det i 3 § 8 mom. i nu gällande tryckfrihetslag omnämnda, eller smädliga uttryck emot rikets embets- och tjenstemän i och för embetet. Vi hafva ännu på de aldra sista dagarne sett exempel på att ett dylikt stadgande icke kan anses öfverflödigt.

Motionären har vidare i 7 § föreslagit att "oriktig uppgift eller obefogadt omdöme, som förekommit i periodisk skrift, må icke anses såsom lögn eller smädelse, då de blifvit i skriftens följande nummer eller, strax efter det rättelse blifvit äskad, beriktigade och återtagne, öppet och ärligt samt under enahanda yttre omständigheter, hvarunder den första uppgiften meddelades". Såsom lagbestämmelse betraktadt förefaller detta stadgande något alltför elastiskt. Man skulle kunna deremot anmärka, att en tidningsskrifvare derigenom lemnas öppet, att, sedan han i en artikel på flera spalter smädat en person, derefter återtaga hvad han sålunda yttrat och bereda sig ansvarsfrihet därför genom en kort notis på ett par rader, hvilken kanske icke uppmärksammas af hälften af den publik, som genomläst den föregående artikeln. Jag tillåter mig därför föreslå, att denna punkt måtte erhålla följande förändrade lydelse: "Utgifvare af periodisk skrift, som gör sig saker till oriktig uppgift eller obefogadt omdöme, vare skyldig att i samma tidskrift ofördröjligen offentliggöra, i fall så äskas, det beriktigande eller den belysning, som den angripne kan anse sig befogad att afgifva. den angripne icke dess mindre obetaget att söka erforderlig juridisk upprättelse: pröfve dock under sådana omständigheter juryn, huruvida tidningens i sammanhang dermed afgifna förklaring är af egenskap att mildra ursprungliga uppgiftens och omdömet karakter".

Hvad slutligen beträffar motionärens förslag om upphälvande af nu gällande stadganden om brottslig skrifts konfiskering kan jag ej instämma deri. Konfiskationen i och för sig sjelf kan jag visserligen ej gilla. Men då man betänker, att en smädelse genom pressens begånande

kan spridas i snart sagdt oräkneligt antal exemplar och en yttersta gräns för vidare spridning af en brottslig skrift väl måste förefinnas, kan jag ej underlåta att påyrka konfiskationens bibehållande såsom yttersta gräns.

Härmed har jag framställt de anmärkningar mot förslaget, hvartill jag funnit mig befogad. I öfrigt — jag upprepar det ännu en gang — gillar jag motionen och skall omfatta densamma med all den värma, hvaraf jag är mäktig; och anhåller jag till sist att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen till Konstitutions-Utskottet.

Herr Hierta: Då hos en och annan af Kammarens ledamöter torde finnas anspråk på att vid remiss af en motion af den vikt och den omfattning, som den nu förevarande, de, hvilka ega någon erfarenhet om hithörande förhållanden, gifva till känna sin mening i saken, har jag deraf tagit mig anledning att begära ordet.

Jag börjar med att förklara att, enligt min uppfattning, motionärens förslag i allmänhet, eller åtminstone i många delar, är bättre än vår nu gällande tryckfrihetslag. En särskild fråga är dock om ej motionären, då han, i stället för att föreslå vissa partiella förändringar i Tryckfrihetsförordningen, tagit sig före att framlägga en helt ny lag, derigenom tagit sig vatten öfver hufvudet, eller åtminstone öst vatten öfver hufvudet på Konstitutions-Utskottet. Följden torde blifva, att vi vid denna riksdag icke komma till något resultat i frågan, men måhända kan motionen emellertid verka godt för en kommande.

Jag ber emellertid att få fästa uppmärksamheten derpå, att hvad den allmänna meningen egentligen funnit förkastligt i vår tryckfrihetslag, och hvad så väl motionären här, som Herr Hallenborg uti sin i Första Kammaren väckta motion, hufvudsakligen åsyftat att bortrensa derur är det så kallade ansvaringsystemet med det deraf föranledda, för den allmänna rättskänslan kränkande förhållandet, att under det den till en pressförbrytelse skyldige går fri från ansvar, straffet därför drabbar en oskyldig, som ofta icke en gång har någon kännedom om den brottsliga artikeln. Såsom en föregående talare redan påpekat, uttalade sig också det under sista sommaren här i hufvudstaden församlade publicistmötet med stor pluralitet för ansvaringsystemets upphörande, och jag tror att önskan härom är det egentliga motivet till den för närvarande rådande åstundan efter ändringar i vår tryckfrihetslagstiftning.

Emellertid ber jag få tillkännagifva, att man, enligt min uppfattning, gått öfver än efter vatten, då man, egentligen för att vinna detta ändamål, föreslagit en total omstöpfung af den gamla Tryckfrihetsförordningen; och jag tror ej att erfarenheten visat, att man för att vinna det önskade resultatet skulle behöfva vidtaga någon annan åtgärd än att helt enkelt ur Tryckfrihetsförordningen utesluta 4 mom. i 1 §, som lyder: "utgifvare af dagblad eller periodiska skrifter anmäla sig, jemte titeln och tryckningsorten, hos Justitie-statsministern, som eger att, så vida sökanden ej för nesligt brott blifvit dömd, eller förklarad ovärdig föra andras talan, meddela bevis att intet hiuder emot skriftens utgifvande förekommer". Borttagandet af detta moment skulle sätta dagblad och andra periodiska skrifter i fullkomlig paritet med andra tryckta skrifter, och om dessa heter det, vid fråga om åtal, i 1 § 8 mom. att "vid rättegångens början vare boktryckare skyldig att författarens namnsedel till domstolen ingifva. I

annat fall stånde han författareansvar, så framt icke författaren sig hos domaren själfmant angifver“. Nu är frågan den, om man genom att borttaga 1 § 4 mom. och sålunda ställa periodisk skrift under samma kategori som andra tryckta skrifter, skulle på något sätt inskränka sjelfva tryckfriheten? Hårtill svarar jag nej och stödjer detta mitt svar på den definition på tryckfrihet, som förekommer i inledningen till Tryckfrihetsförordningen, der det står att “med tryckfrihet förstås hvarje Svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga magten i förväg lagda, af Tryckfrihets-förordningen ej föreskrifna hinder, utgifva skrifter; att sedermera inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag, gifven att bevara allmänt lugn utan att återhålla allmän upplysning“. Emellertid inträffade vid publicistmötet, att de, som höllo på ansvaringsystemet, läto förstå, att man, genom att, på sätt jag nu ifrågasatt, taga bort 1 § 4 mom., skulle inskränka sjelfva tryckfriheten, en uppfattning af saken, som sedermera äfven varit synlig i en och annan tidning. Men jag förstår ej, huru det är möjligt att resonnera på detta sätt. Den i Tryckfrihets-förordningen förekommande, nyss upplästa definitionen på tryckfrihet har man hittills alltid betraktat såsom det säkraste palladium för denna frihet, och deri sker ju ingen inskränkning genom borttagandet af 1 § 4 mom.

Mot förslaget att på detta sätt komma till rätta med saken, har man emellertid äfven framställt en annan invändning. Man har nemligen sagt, att det skulle vara ganska lätt för en tidningsutgifvare att skaffa sig en särskild ansvaring för någon viss artikel, vid hvarje tillfälle då åtal kom i fråga. I anledning häraf tar jag mig friheten fästa uppmärksamhet på stadgandet i 1 § 8 mom. Tryckfrihets-förordningen, att boktryckare, som ej aflemnar namnsedel, frikallas från att sjelf stå författareansvar allenast “så framt författaren sig hos domaren *sjelfmant* tillkännagifver.“ Det skulle väl kunna hända, att förhållandena gestalta sig något olika, om en tidningsutgifvare, i stället för att, såsom nu är fallet, alltid hafva till hands en ansvaring, nemligen den som erhållit tillståndsbevis till tidningens utgifvande, på hvilken han kan kasta ansvaret för det brottsliga som i tidningen förekommit, måste skaffa sig en ansvaring för hvarje gång åtal ifrågakommer, då han ej går fri, så framt icke ansvaringen *sjelfmant* anmäler sig hos domaren. Det skulle nog kunna hända, att ansvaringen, om han finner att det osar hett, undandraget sig att frivilligt uppträda såsom författare inför domstolen, äfven om han förut skulle öfverenskommit med utgifvaren att åtaga sig ansvaret för en artikel. På detta sätt skulle tidningsutgifvaren alltid ega ett band på sig att ej göra sig skyldig till missbruk af tryckfriheten, då han icke kunde vara så säker på att alltid finna någon, som ville bära ansvaret för dem.

Vidare har man invänt, att genom borttagandet af 1 § 4 mom. Tryckfrihets-förordningen ansvaringsystemet blott skulle komma att undergå den förändring, att en tidningsförläggare skaffade sig en bulvan till boktryckare i stället för att nu hafva en sådan såsom ansvarig utgifvare af tidningen. Men jag tar mig friheten påpeka, att redan nu nästan alla förläggare af våra större och något inflytande utöfvande tidningar hafva egna boktryckerier, och att i fråga om den utgifvare och boktryckare sam-

manfalla i en person. På samma gång sålunda som dessa våra större tidningars ställning genom borttagande af 1 § 4 mom. icke skulle komma att undergå någon förändring, skulle deremot de af våra tidningar, som lefva på ansvaringar, säkerligen se sin nuvarande frihet att begå pressmissbruk utan äfventyr att sjelfve blifva straffade, betydligt inskränkt. Jag vill i öfrigt ej ingå på och upptaga Kammarrens tid med en närmare granskning af förslaget detaljer, utan inskränker mig i detta afseende till att nämna, att 1 § 1 mom. i nu gällande tryckfrihetslag synes mig bättre än motsvarande punkt i motionärens förslag. Det af motionären begagnade uttrycket "oinskränkt tryckfrihet vare i landet rådande" synes mig nemligen dels öfverflödigt, då ordet tryckfrihet ensamt innefattar begreppet af tilläggsordet oinskränkt dels också ej fullt adekvat, då i det påföljande förekomma åtskilliga inskränkningar i denna frihet.

Deremot skulle jag önskat, att motionären föreslagit en ny och förbättrad definition på dagblad och periodiska skrifter. Denna definition lyder nu så, att periodisk skrift är sådan skrift, som i nummerföljd eller på bestämda tider utgifves, men denna definition är ej riktig, ty vi veta, att vetenskapliga afhandlingar, romaner, historiska arbeten m. m. stundom utkomma häftevis i nummerföljd eller på bestämda tider. Dessa skulle således vara periodiska skrifter. Egentligen är det väl innehållet, som skall bestämma om en skrift bör anses såsom tidning eller periodisk skrift, men icke sättet för dess utgifvande. Jag anhåller, att Konstitutions-Utskottet täcktes fästa uppmärksamhet härvid och om möjligt föreslå en bättre definition på periodisk skrift.

I 5 § mom. b) af motionärens förslag förekommer att såsom kränkningar af eller brott mot tryckfriheten skola anses "osedliga framställningar." Såsom lagbestämmelse förefaller mig detta uttryck vara allt för elastiskt, och jag kan ej underlåta att förklara att, enligt min uppfattning, motsvarande stadgande i vår nuvarande Tryckfrihets-förordning, eller 3 § 13 mom., bör bibehållas såsom varande bättre.

Åtskilliga anmärkningar af mindre vikt skulle väl vidare vara att göra mot förslaget, men då jag är öfvertygad om att Konstitutions-Utskottet skall komma att åt frågans behandling egna all den uppmärksamhet, hvaraf den är förtjent, inskränker jag mig till hvad jag nu redan yttrat, under anhållan tillika att dessa mina anmärkningar måtte åtfölja motionen till Konstitutions-Utskottet.

Herr Hedlund: Mer än en gång har så väl inom denna församling som utom densamma, så snart det varit fråga om någon förbättring i tryckfrihetslagen, den meningen framhållits, att det icke vore rådligt att "röra vid tryckfriheten". "Rör ej bilan" heter det. Hvarföre har man väl hyst en sådan fruktan? Utan tvifvel därför att man antagit, det hvarje förändring i denna lagstiftning skulle innebära inskränkning i tryckfriheten. Mig synes dock denna invändning vara ett väl svagt försvar för den sak man vill förfäktas och röja, att man anser sjelfva saken vara sjuk. Jag delar ej denna farhåga, ty Svenska folkets representanter stå på den grund, att de förmå röra vid en fråga af denna beskaffenhet, utan att våldföra en frihet, som de i så många andra afseenden måste ha sig angeläget att vårda och upprätthålla. Men att upphäfvande missbruken lär väl

vara nödigt på detta som på andra områden, emedan de eljest kunna leda derhän, att den alltmer tillväxande oviljan känner sig böjd för åtgärder, hvilka innebära ett bortkastande af barnet med badvattnet. Jag har derföre trott så väl klokheten som rättskänslan föreskriiva, att något göres, anseende det vara bättre att förekomma än förekommas. Hvad som nu allmänt öfverklagas, är icke så mycket tryckfrihetens missbruk — ty att denna såväl som hvarje annan i samhällslagarne medgifven frihet missbrukas, ligger i den menckliga svaghetens väsende — utan det förhållandet att dessa missbruk blifva strafflösa, eller att, då straff följer, dessa drabba den oskyldige. Om i ett samhälle många stöder begås, så är det rätt sorgligt, men samhällsordningen är först då allvarligt hotad, när sådana brott kunna ske strafflöst. Sådant är dock förhållandet med vår tryckfrihets missbruk, då de kunna dels blifva ostrafiade, dels medföra straff som hvälivas på främmande, helt och hållet oskyldiga personer; man kan här för penningar köpa sig en strykpojke, men det gäller här icke örfilen för tillfället, utan månadslångt straffarbete. Det anföres att i Kina ett likartadt förhållande eger rum; der lär man kunna köpa personer, som öfvertaga straffet för ens förbrytelser, men för öfrigt tror jag, att sådant icke kan gå för sig i något annat land på jorden utom i det upplysta Sverge, hvad tryckfriheten angår.

Nu påstår man visserligen — och den siste värde talaren har yttrat sig i den riktningen — att hela detta ansvaringsystem kunde upphävas genom borttagande af 1 § 4 mom. Tryckfrihets-förordningen, hvarigenom den periodiska pressen skulle komma att ställas i samma kategori som all annan tryckt skrift. Deremot vill jag anmärka, att jag anser straffbestämmelserna i vår nuvarande Tryckfrihets-förordning så stränga, att jag är rädd för att obetingadt borttaga ansvaringarne, om derigenom den verkligre redaktören skulle utsättas för så drakoniska straff som dem, till hvilka den kan gifva anledning. Jag tror, att det ligger i tryckfrihetens eget intresse, att straffbestämmelserna så förändras, att de komma att motsvara sjelfva brottets natur. Om jag t. ex. utsåges till medlem af en jury, som hade att yttra sig öfver brottsligheten af en rå karrikatyr, så skulle jag verkligen tveka att fälla, om straffet komme att bestå i 6 månaders straffarbete, men om det deremot gälde några hundra riksdalers böter, så skulle jag utan tvekan afgifva en fällande dom, för att på detta lämpliga sätt bestraffa vinningslystnaden, hvilken i de flesta fall torde vara upphofvet till det onda. Jag tror således, att det för allmänna ordningens upprätthållande lika så väl som för den enskildes frihet är viktigt, att straffet ställes i normalt förhållande till brottet, och just derföre att så icke är händelsen i vår nu gällande tryckfrihetslag, har jag ansett nödigt upptaga frågan härom i sammanhang med den om ansvaringsystemet.

Jag anser äfven klokt att dertill välja närvarande tidpunkt, ty nu, då oviljan mot detta system blifvit så stark, kan man möjligen med det-samma afskaffande afvinna dess motståndare några koncessioner i afseende å nu gällande höga bötesbelopp och öfriga stränga straffbestämmelser. Vare detta sagdt såsom skäl för motionens framläggande i en sådan form, att den omfattar en omarbetning af hela tryckfrihetslagen och icke endast partiela förändringar i densamma.

Med anledning af ett yttrande utaf den siste talaren tror jag mig kunna påstå, att, om jag ock möjligen gjutit vatten öfver Konstitutions-Utskottet, jag icke tagit mig sjelf vatten öfver hufvudet, då jag nemligen endast velat angifva den riktning, i hvilken, enligt mitt förmenande, lagstiftaren bör gå vid uppgörandet af en ny tryckfrihetslag. För öfrigt är det min tanke, att Utskottet icke skall möta så stora svårigheter vid fullgörandet af detta sitt värf, som man föreställer sig. Men det är med denna sak som med så många andra; på afstånd kunna de synas stora och jättelika; men kommer man dem närmare inpå lifvet, kunna de vara ganska små; så visar sig ock mången sak, vid närmare påseende, både lättare och mindre farlig, än man föreställt sig. Så torde man ock, när man ingått i en närmare pröfning af hithörande förhållanden, blifva varse, att det icke är något Herkules-arbete, eller ett så svårlöst problem, att äfven på tryckfrihetens område bringa rättsbegreppen inom formulerade lagar. I afseende å de principer jag i mitt förslag vågat uppställa, ber jag att få yttra några ord. Utan tvifvel hade det legat närmast till hands att, såsom den siste talaren påyrkat, göra författaren ensam ansvarig för hvad i en tidning förekommit; och jag må bekänna, att jag sjelf från början ansett detta såsom den rätta principen. Men vid närmare eftersinnande har jag funnit, att detta icke är någon lämplig utväg, så mycket mindre som det i praktiken möter snart sagdt oöfvervinneliga hinder. Jag eger till exempel en tidning, i hvilken finnes icke allenast en, två, tre medarbetare, utan, om det vill sig väl, åtminstone till julen, hundrade sådana — ty hvarje annonsör är ju medarbetare, och jag har sjelf varit nära att bli utsatt för en tryckfrihetsprocess för en sådan annonsörs framställning, om hvilken jag var fullkomligt okunnig. Huru skulle det dock vara möjligt för en tidnings utgifvare att skaffa sig förseglade namnsedlar af alla som annonsera i tidningen? Här måste verkligen en person finnas, som står solidariskt för tidningen, hvilken person, i min tanke, icke kan vara någon annan än tidningens redaktör. Jag har benämnt honom med ett särskildt tillägg: den *ledande* redaktören. Hade jag endast afsett de större tidningarne, kunde jag kallat konom hufvudredaktör, men då de smärre tidningarne ofta nog redigeras af blott en enda person, har jag ansett lämpligare begagna den anförda benämningen. Denne man anser jag vara tidningens verkliga utgifvare, och han bör då äfven vara ansvarig för tidningens innehåll. I ett enda fall har jag likväl trott mig böra inskränka hans ansvarighet och öfverflytta den på författaren, och det är, då i tidningen inlutit brottslig framställning, om hvilken redaktören varit okunnig. Kan han i thy fall, med styrkande af sin egen okunnighet om den brottsliga framställningen, leda i bevis dess författare, må denne stånda ansvar och redaktören derifrån gå fri. Det är nemligen för denna sednare en stor risk, under närvarande förhållanden, att ansvara för sin tidning. Så kan ju jag, såsom tidnings-utgifvare, under min vistelse här vid Riksdagen, på grund af någon framställning i min tidning af en medarbetare eller annonsör hemma i Göteborg, möjligen komma ut för ett tryckfrihetsåtal och blifva fälld till straff, oaktadt jag varit utan all delaktighet i den sakfällda framställningen. Derföre har jag trott mig böra uppställa en paragraf, der den ledande redaktören under sådana omständigheter må ha en regress till den verkliga författaren.

Hvad beträffar den anmärkning man gjort vid det af mig föreslagna stadgandet om föreskrift för redaktören att å tidningen utsätta sitt namn, att äfven i detta fall missbruk skulle kunna uppstå genom begagnandet af falskt namn, så bör dervid erinras, dels att ingen tidning, den må befinna sig på huru låg ståndpunkt som helst, gerna framträder inför allmänheten med namnet på ett okunnigt fattighushjon såsom tidningens ledande redaktör och utgifvare; dels utsättande af falskt namn kan blifva föremål för åtal och straff, på samma sätt som utsättande af falskt boktryckare-namn. Och bevisningen bör här ingalunda blifva svår. Det bör fastmer alltid vara ganska lätt att leda i bevis, det en okunnig man icke är den verklige redaktören. Och hvem är det, som här har bevisningen lättast och säkrast i sin hand? Jo, boktryckaren, för honom, som emottager de särskilda manuskripterna och dessutom står i ständig beröring med hela redaktionspersonalen, bör det ej blifva svårt att leda i bevis hvem det är, som verkligen leder eller förestår en tidning. Jag har härvid tillagt, att, när gerningsmannen ej förmår gälda böterna, boktryckaren bör bidra med deras *halfva* belopp, ingalunda derföre att boktryckaren skall vara censor öfver allt hvad som förekommer — en sådan uppfattning af detta hans ansvar hvilat på missförstånd. Ty hvad ålägger jag boktryckaren? Jo, att han skall ärligt och med bevis styrka författarens eller redaktörens namn, med risk att, i fall han det ej gitter, sjelf stånda ansvaret, samt att, om författaren ej *kan* betala böterna, erlägga hälften. Det lilla mått af försigtighet bör han väl iakttaga, att han icke trycker åt hvilken stackare som helst, utan att skaffa sig någon säkerhet för möjliga böter, då skriften är af sådan beskaffenhet, att den kan blifva derför utsatt. Denna försigtighet må han iakttaga, när han vill trycka en tidning åt en tvetydig person. I allt detta ligger dock icke den ringaste censur. Jag tror, att man näppeligen skall kunna så väl betrygga både författarens och boktryckarens frihet i förening med rättvisans kraf och straffets utgående som genom föreskrifter i denna riktning, och jag bekänner uppriktigt, att jag trodde mig hafva funnit en lycklig lösning af saken, när jag, efter åtskilliga halfva natters funderingar, kom till detta resultat. Det är naturligtvis möjligt, att den äfven kan lösas på annat sätt, och har någon att föreslå en lämpligare utväg, må han framställa den. För öfrigt gäller här ock, att reformen i praktiken möter vida mindre svårigheter än i teorien, ity att de flesta tidningsutgifvare sjelfva äro boktryckare.

Jag ber att ytterligare få upptaga till besvarande några argumenter mot mitt förslag, som jag ansett nödiga att annotera.

Man har klandrat, att jag ur förslaget, genom borttagande af 1 § 11 mom. Tryckfrihets-förordningen, uteslutit boktryckares skyldighet att af hvarje skrift aflemna friexemplar till vissa bibliotek m. m. Jag har visserligen ingenting emot att t. ex. Kongl. Biblioteket eller annan dylik institution får friexemplar af boktryckaren, men jag anser rättsvidrigt, att grundlagen eller allmänna lagen skall kunna *älägga* en person att afstå en del af sin egendom, och icke blott af *sin*, utan af en annans, hvilket dock lagen gör, då den stadgar, att *boktryckaren* skall aflemna vissa friexemplar, ty dessa äro icke hans, utan *förläggarens* egendom. För öfrigt tror jag icke,

att det är någon vinst för dessa institutioner att behöfva emottaga ofantliga massor af de mest olika böcker, af hvilka de flesta kanske äro af föga eller intet intresse. Jag har sjelf nöjet att årligen skicka dit exemplar af åtskilliga psalmboks-upplagor, men jag vet sannerligen icke, hvad det kan ligga för intresse uti att så många gånger erhålla samma bok, blott att en ny upplaga utkommer deraf, denna må för öfrigt vara alldeles lik de föregående, med undantag af tryckningsåret. Jag har också under samtal med personer, som förestå dylika bibliotek, erfarit, att det äfven i deras tanke vore lyckligare för dessa institutioner, om de genom anslag af statsmedel sjelfva sattes i tillfälle att tillägna sig de tryckalster, som de kunde anse deraf förtjenta. Nu komma dessa stora packor böcker från rikets alla boktryckerier t. ex. till Kongl. Biblioteket, der man icke ens, oaktadt allt nit å tjenstemännens sida, medhinner att ordna alla, och om äfven detta medhunnas, icke har plats för dem; och hvad angår universitetsbiblioteken i Upsala och Lund, så har jag mig bekant, att packorna der kunna ligga under många år orörda, utan att man ens tager kännedom om hvad de innehålla. Detta bryr jag mig dock mindre om, men hvad jag måste fast vidhålla, är att, om vi skola göra om grundlagen, vi derifrån böra utesluta hvarje angrepp på enskild mans egendom.

Definitionen på periodisk skrift har jag upptagit ur den nuvarande lagen, då jag icke kunnat finna någon bättre.

Vidkommande uttrycket: *oinskränkt* tryckfrihet, emot hvilket anmärkning framställt, må nämnas, att jag tagit detta uttryck från andra länder, der man i grundlagen angående tryckfriheten icke har något annat stadgande än detta: "oinskränkt tryckfrihet vare i landet rådande," och tror jag att det äfven här bör kunna försvara sin plats, då de få inskränkningar, som blifvit gjorda med afseende å aftryckandet af vissa diplomatiska akter m. m., äro af underordnad betydelse. Man vakte sig nemligen, att såsom inskränkningar i tryckfriheten rubricera dess missbruk eller brott mot densamma, ty dessa äro *ingrepp* i tryckfriheten, och straffet går just ut på denna frihets återställande.

Vidare har man påstått, att jag hade bort låta straffbestämmelserna stå kvar i grundlagen och icke öfverflytta dem till allmänna lagen. Enligt mitt förmenande höra dock dessa bestämmelser till tillämpningen af den organiska lagen och icke till den organiska lagen sjelf; och jag hade velat öfverföra ännu flera bestämmelser från grundlagen till den allmänna lagen, hvilka egentligen ej äro af grundlagsnatur, om jag icke erinrat mig, hvilket motstånd regeringen för några år sedan rönt och för hvilka anlopp den var utsatt — anlopp uti hvilka jag likväl aldrig tog någon del — då den ville öfverflytta en mängd bestämmelser från Tryckfrihets-förordningen till civillagen. På den tiden, då det för en *grundlags* förändring erfordrades bifall af alla fyra stånden, kunde ett sådant motstånd till en del vara berättigadt, men numera finnes ingen annan olikhet i behandlingen af grundlags- och civil-lags förändring än tidsfrågan.

Emot 7 § i mitt förslag hafva åtskilliga anmärkningar blifvit riktade, och jag medgifver att det var kinkigt att i lagen intaga rättigheten till strafflöshet för ett begånget misstag på grund af detsammas beriktigande. Hvad är det väl dock, som man så ofta i afseende härå klandrar hos tidningarne? Icke att de begå misstag, att de en eller annan gång fram-

komma med en oriktig uppgift eller ett obefogadt omdöme, utan att de icke beriktiga sina misstag, eller ock i fall det sker, göra det på ett för motparten ogynnsamt sätt. Man har t. ex. intagit en artikel med oriktiga uppgifter med stor stil, men sätter rättelsen i ett aflägst hörn af tidningen och med dess minsta stilar. Jag har med mitt förslag uti denna paragraf endast velat, att en oriktig uppgift icke måtte anses såsom lögn, utan såsom ett misstag, om den öppet och ärligt återtages. Om jag t. ex. på god tro, utan att vara fullt säker om verkliga förhållandet, säger: "det är 10 grader kallt ute i dag," så har jag möjligen misstagit mig, men jag har icke ljugit. Det är således på ett ärligt återtagande, som jag ansett mig böra göra en oriktig uppgifts karakter af misstag eller lögnaktig framställning beroende. Dock har jag icke velat göra detta gällande för uppgifter och omdömen, som gå på heder och ära. Jag har för öfrigt ingenting emot att adoptera min ärade kollega, Herr Ridderstads förslag till förändrad redaktion af den föreliggande 7 §.

Äfven mot 4 § i mitt förslag, hvilken handlar om rättegångshandlingars utgifvande, hafva anmärkningar framställts. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, det jag i detta afseende icke föreslagit annat än hvad som redan nu finnes i Tryckfrihets-förordningens 2 § stadgadt, endast med den skilnad, att jag härvid velat hafva en viss preskriptionstid bestämd. För närvarande är det visserligen föreskrifvet, att den tidningsutgifvare, som intagit den ena partens rättegångshandlingar, äfven är förpligtad att intaga den andres. Hvar och en har sig dock bekant, huru ofta det inträffar, att sådana handlingar — understundom emedan det ligger i målsegarens intresse — utsvälla till ofantliga dimensioner. Nu kan en tidningsutgifvare, t. ex. under förebärande af brist på utrymme, huru länge som helst uppskjuta rättegångshandlingarnes publicerande; och därför har jag ansett nödigt föreslå en viss preskriptionstid, inom hvilken han har att fullgöra detta sitt åliggande.

Jag ber Kammaren om ursäkt för att jag så länge upptagit dess tid med besvarande af en och annan anmärkning mot mitt förslag; vågar dock säga, att jag är beredd att upptaga ännu flera.

Herr Jöns Pehrsson: Jag önskar att i det längsta tro godt om menniskor, och därför tror jag icke heller annat än att denna motion så väl som den i Första Kammaren i samma ämne väckta framkommit i goda afsigter. Jag skulle äfven skatta mig lycklig, om jag såsom gengäfv för den tjenst motionären vid ett föregående tillfälle visat mig, kunde instämma i hans nu väckta förslag; men jag kan det icke! Tvärtom anser jag det vara min pligt, att i min mån verka för ett motsatt mål mot det motionären åsyftar. Om det nu framställda förslaget vunde gehör, tror jag detta vore ett sätt att i väsendtlig grad borttaga det fria ordet, mot hvilket vi alla hafva skäl att visa oss tacksamma.

Vi veta ju, att det onda och det goda ofta gå i jembredd med hvarandra. Vi hafva ju i den Heliga Skrift läst liknelsen om ogräset och hvetet och vi skola akta oss att här upprycka hvetet med ogräset. Jag tror nemligen att denna liknelse äfven skulle kunna användas i afseende på det fria ordet. Om man härutinnan vidtoge några förändringar,

skulle man kanhända derigenom för många borttaga möjligheten att framkomma med och begagna sig af detta fria ord.

Om man skulle låta människans enskilda känslor råda, kunde väl mången hafva skäl att önska inskränkningar af missbruken i den nuvarande friheten; och *jag* skulle kanhända icke minst haft skäl till en sådan önskan. Vi sågo, huru *jag* i början af min riksdagsmannabana ofta utsattes för pressens hån; *jag* föredrog detta, hoppandes att sanningen slutligen segrar, oakadt motståndet är stort. *Jag* tror icke, att det onda, som yttrandefriheten understundom medfört, varit öfvervägande i jemförelse med dess goda frukter och de stora välgärningar för samhället, som det åstadkommit.

Samhället är dessutom i detta afseende långt ifrån rättslöst genom de lagar, som nu förefinnas, hvarigenom en tidning, i hvilken brott emot tryckfriheten förekommit, kan indragas och dess utgifvare beläggas med ganska hårda straff och mången gång för tvetydiga fall.

Jag anser sålunda det icke vara skäl till någon förändring af en lag, som så länge till fromma för landet egt bestånd; och *jag* tror, för min del, att de missförhållanden, som nu förefinnas, skola reglera sig sjelfva, då allmänhetens smak och omdöme snart nått den utveckling, att en dålig tidning icke längre finner några läsare och sålunda till följd af sin egen beskaffenhet måste upphöra.

Det vore visserligen fördelaktigt, om man kunde stifta en lag, som borttoge det nu rådande ansvarighetssystemet, men *jag* tror detta blir ganska svårt, och vi se från den allmänna lagen så många exempel på svårigheten att stifta en lag, som icke kan kringgå. Ett sådant exempel hafva vi uti bränvinsförsäljningslagen, och *jag* tror förhållandet äfven blir detsamma med Tryckfrihets-förordningen, om än detta system borttoges.

Af dessa skäl är det som *jag* hoppas, att både det Utskott, som kommer att behandla denna fråga, och Riksdagens öfriga ledamöter, då frågan sedermera inom Kamrarna förekommer, skola väl akta sig att röra vid ett af de ädlaste vilkoren för vår frihet. För min egen del vill *jag* städe med den mest ömma hand vidröra en den dyrbaraste klenod vi ega.

Herr Otterström: Det finnes i afseende på den eljest förtjenstfulla motionen en fläck, som fäst at min och, *jag* tror, äfven allmänhetens synnerliga uppmärksamhet. Motionären har nemligen bland andra förändringar äfven föreslagit, att hvarje straffbestämmelse för hädelse mot Gud skulle borttagas. "Gud", säger motionären, "behöfver icke detta skydd, och inga hinder böra läggas för den fria forskningen". Det vore illa bestäldt, om icke Svenska folket visste, att Gud icke behöfver skydd mot hädelse, likasom Han är densamme, oafsedt det lof och pris människan kan egna Honom; men denna straffbestämmelse har väl icke blifvit i vår lag införd såsom något skydd för Gud. *Jag* är öfvertygad derom att lagstiftaren, när han bestämt ett straff för hädelse mot Gud, haft den åsigt, att den, som begär ett sådant brott, derigenom förgriper sig mot folkets religiösa känsla.

I motsats mot en föregående talare, som berömt motionären för detta förslag, vill jag sålunda icke medgifva ens den fria forskningen rätt att ostraffadt häda Gud.

Herr Hierta: Jag ber om ursäkt, att jag ytterligare vågar uppehålla Kammaren i anledning af motionärens yttrande rörande det särskilda förslag jag i mitt sista anförande framställde om borttagande af hela 4 mom. i 1 § Tryckfrihets-förordningen. Motionären har nemligen sagt, att han i början var af samma tanke som jag, att det enklaste sättet att få bort ansvaringsystemet vore att helt enkelt utesluta detta moment, men att han efter åtskilliga halfva natters funderingar kommit till en annan åsigt. Jag får derföre nämna, att ett skäl, hvarföre jag tog mig friheten göra detta amendement till motionärens förslag, var att kunna reducera förändringen till den enkelhet, att Konstitutions-Utskottet skulle kunna vid denna riksdag framkomma med ett förslag i ämnet — något som icke torde blifva möjligt, i fall Utskottet skall företaga en fullkomlig omarbetning af förordningen.

Motionären säger vidare, att han gerna skulle gå in på mitt förslag, om han icke funnit åtskilliga bestämmelser i tryckfrihetslagen så stränga, att han af detta skäl icke skulle vilja att de verkliga redaktörernas namn utsattes. Men han har härvid förbisett den viktiga omständigheten, att de fleste redaktörer eller förläggare af tidningar och periodiska skrifter numera sjelfve äro ansvarige utgifvare. Endast några få undantag finnas härifrån; och de verkliga redaktörerna hafva ju sålunda redan varit och äro utsatta för de svåra straff, hvarom motionären talar.

Men härtill kommer ännu en omständighet, som jag förut icke omnämnt, men som gör det till en fördel, icke blott för den verkliga redaktionen af tidningen, utan äfven för andra, att den verkliga författaren till en uppsats blefve derför ansvarig.

Ofta händer, hvad jag också flera gånger erfarit, att hederliga personer hos en tidningsredaktör anhålla, att han måtte i sin tidning intaga uppgifter, för hvilkas sanningsenlighet de gerna vilja ikläda sig ansvar efter lag. Men som detta icke får ske enligt de nuvarande bestämmelserna i tryckfrihetslagen, vågar en redaktör kanhända ofta icke villfara deras begäran, och uppgifter eller anmärkningar, som vore förtjenta af att komma till allmänhetens kunskap, blifva på detta sätt undertryckta. Det skulle sålunda vara en god lättnad, om man borttog detta moment; och jag tror, att, om min ärade vän ville fundera på saken ännu en eller annan half natt, han skulle medgifva att jag härutinnan har rätt.

Hvad beträffar den siste talarens anmärkning emot Herr Hedlunds förslag att borttaga nu befintliga straffbestämmelser för hädelse mot Gud, ber jag honom draga sig till minnes, att, enligt en för några år sedan af dåvarande Justitie-statsministern afgifven embetsberättelse om brottmålen i riket, hädelse mot Gud förekommer endast i Wimmerby: det torde alltså icke vara så farligt att borttaga denna bestämmelse.

Mot Herr Hedlunds erinran om den starka opposition som för några riksdagar sedan gjorde sig gällande, i fråga om öfverflyttande till civillag af de straffbestämmelser, som nu förefinnas i Tryckfrihets-förordningen, anhåller jag få erinra derom, att detta icke kom sig deraf, att det, såsom

Herr Hedlund yttrat, då var fråga om öfverflyttande till allmän lag af endast några straffbestämmelser i Tryckfrihets-förordningen, utan deraf att frågan gällde, det hela Tryckfrihets-förordningen skulle förändras från grundlag till allmän lag, hvadan ock detta regeringsförslag blef af alla fyra Stånden tillbakavisadt.

Herr Hedlund: Mot en föregående talare ber jag att få erinra, det jag aldrig yttrat, att hädelse mot Gud skulle ega något samband med den fria forskningen. Jag har deremot sagt, att förnekelse af Gud eller ett lif efter detta eller af den så kallade "rena evangeliska läran" tillhör den fria forskningens område. I likhet med den värde talaren har äfven jag ansett folkens religiösa öfvertygelse böra skyddas mot olika tänkandes hat och hån, och detta, vare sig att fråga är om en katolik, en jude eller en lutheran.

Det är fullkomligt sannt hvad den siste talaren anmärkt, att ofta inträffar, det personer anhålla att mot författareansvar få uppgifter införda i tidningarne. Jag har till exempel erhållit bref af dylikt innehåll försedda med ända till tio namnunderskrifter och, för ytterligare säkerhet, med lika många sigill. Dock vågade jag ej införa skrifvelsen, emedan ansvaret icke kunde öfverflyttas på någon annan än mig sjelft. Det skulle visserligen vara i frihetens intresse att låta dessa personer få sjelfva svara för sina uppgifter; men jag ber att häremot få invända: huru skulle det vara möjligt att kontrollera, det icke personer äfven härvid begagnade sig af en bulvan? Denne åtager sig att ombesörja skriftens införande; och vi hafva här åter ansvaringsystemet, fastän i annan form.

Slutligen ber jag, att få erinra den siste talaren derom, att det emellertid icke varit denna fråga, som kostat mig de nattliga funderingarne. Ty de rörde den rättvisa fördelningen af ansvaret för tryckfrihetsbrott emellan boktryckaren, författaren och tidningsutgifvaren.

Öfverläggningen var slutad. Motionen hänvisades till Konstitutions-Utskottet, dit jemväl borde öfverlemnas de yttranden, som i anledning af denna motion afgifvits.

§ 5.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens år 1868 församlade Revisorers berättelse om granskning af Riksgälds-kontorets tillstånd och förvaltning, jemte Fullmäktiges i nämnda Kontor i anledning af samma berättelse afgifna utlåtande.

§ 6.

Föredrogs, men blefvo för andra gången bordlagda Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 6—20.

§ 7.

De här ofvan under § 2 omförmälda Kongl. Propositioner bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *C. A. Larsson* från den 14 i denna månad under 6 dagar,
Herr *Hedengren* från den 18 under 8 dagar, och Herr *Per Andersson*
från den 19, likaledes under 8 dagar.

§ 9.

Protokollsutdrag rörande de vid detta sammanträde fattade beslut
justerades.

Sammanträdet afslutades kl. 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 17 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 10 Februari upplästes och godkändes.

§ 2.

Enligt Kammarens förut fattade beslut företogs nu val af dels sex
Revisorer för deltagande uti innevarande års granskning af Statsverkets,
Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels
äfven tre suppleanter för dessa revisorer, och utsågos:

till *Revisorer*:

Riksdagsfullmäktigen Herr	<i>C. G. Indebetou</i>	. . . . .	med 95 röster,	
”	”	<i>Nils Larson</i>	. . . . .	” 91 ”
”	”	<i>G. C. Witt</i>	. . . . .	” 91 ”
”	”	<i>J. Sääf</i>	. . . . .	” 90 ”
”	”	<i>D. v. Schulzenheim</i>	. . . . .	” 89 ” och
”	”	<i>Per Nilsson</i>	i Espö.	” 80 ” samt